

SEZAI KARAKOÇ VE DOĞUCULUK ÜZERİNE

Emir Kaya, 18 Kasım 2021

<https://emirkaya.net/sezai-karakoc-ve-doguculuk-uzerine/>

Satın aldığım ilk kitap Necip Fazıl'ın Çile'sidir. Halen de Necip Fazıl'a büyük saygı duymakla beraber onun düşüncesindeki bazı eğilimlerin Türkiye Müslümanlarına artık ayak bağı olduğu kanaatindeyim. Zamanına göre olağanüstü hizmetler yaptığını, bir nesli ateşlediğini, şuurlandırdığını inkar etmiyorum. Fakat izninizle sevdiğim bir kitabın adıyla bakış açımı aktarmak istiyorum: Marshall Goldsmith'in "*What Got You Here Won't Get You There*" kitabı. Anlamı şöyle: "Seni bu noktaya getiren şey, daha ileri götürmeyecek".

Necip Fazıl "Büyük Doğu" hareketinin kurucusudur. Dindar tefekkür içinde doğuculuğu en net ve güçlü ifade edenlerin başında gelmektedir. Türkiye'de Batıyla cedelleşmemizin en az iki asırlık bir geçmişi var. Daha doğrusu, Batı algısı oluşturmamızın... Zira öncesinde de hep batıya giden, gitmek isteyen bir millettik. Fakat Batı adlı bir muhayyileye karşı yapmıyorduk bunu. Biz Müslümandık, karşımızdakiler de gayrimüslimdi. Gayrimüslimlere İslami kaideler gereğince kah merhametle kah kahırla nazar ediyorduk. Doğululuk, Türklük, hatta Osmanlılık gibi dünyevi kimliklerimiz yoktu, önemsizdi.

Zamanla bizi Doğu yapan, Türk yapan unsurlar ortaya çıktı. Hepsi de batıdan çıktı, gelip üstümüze yapıştı. Yapıştırıldı. Ve imandan, İslam'dan sapsmış bir zeminde muhataplarımızı okumaya başladık. Onları Batı yaptık. Alman, İngiliz, Fransız gibi ayrı ayrı ulus kimlikleri üzerinden okumaya başladık. Esasında onların insanı okuyuşuna, kimliklendirişine, var edişine kapıldık.

Bana göre doğuculuk; Müslüman toplumlarda zuhur eden ırkçılığın görece masum fakat yine de sorunlu bir varyantıdır.

Bir kere doğuculuk ve onun mütemmimi olan anti-batıcılık Kuran'a aykırıdır. İçinde doğu ve batı geçen ayetleri inceleyiniz. Kuran'da sağın sola üstünlüğünü ifade eden ayetler bulabilirsiniz ki bunun özel bir hikmeti vardır (Günümüzdeki politik sağ ve sol anlamında da değildir). Fakat doğu ile batı arasında üstünlük ilişkisi kuran hiçbir ayet bulamazsınız.

Tersine, örneğin Rum Suresi bağlamında iki ezeli düşman kavimden batıda olan Rumlar, doğuda olan Farslara tercih edilir. Batılı oldukları için değil. Tevhide daha yakın oldukları için. Kuran'da doğu-batı şeklinde sosyal bir ölçüt, ilke, norm olmadığı için...

Hadislerde de doğuya, batıya, doğu ve batı kavimlerine yapılan atıflarda özel bir doğu tercihi yoktur. Efendimizin nazarı her yöne açıktı. Her kavimle kurulacak İslami bir ilişki biçimi vardı. Konu bu kadar basitti.

Hal böyleyken, en asil ve kahraman şairimiz tarafından kaleme alınan İstiklal Marşımız dahi “Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar” tepkiselliği içeriyor. Bizim meselemiz Garb değil ki... Daha doğrusu, olmamalı. İslam’ın böyle bir meselesi, böyle seküler bir kavramsallaştırması yok. Dünyevileşmiş, siyasileşmiş, kimlik komplekslerine bulanmış zihniyetimizin böyle bir meselesi var. Katıksız Müslümanlıkta insanların hepsi ümmet-i davettir. İslam’a davet edilirler. Daveti kabul edip Müslüman olanlar, ümmet-i icabet olmuş olurlar.

Bu yazıyı, büyük bir şahsiyet olduğu intibamı edindiğim Sezai Karakoç’un vefatı üzerine yazıyorum. Merhumu keşfetmekten beni alıkoyan iki şey vardı: Birincisi; sevenlerinin, o harikulade şiirlerini okuyanların onda var olduğunu ihsas ettirdikleri hayat felsefesini hayata geçirdiklerine, geçirmeye çalıştıklarına dair pek bir şey görememiş olmam. Sanki merhum izlenmelik, uzaktan hayran olunmalık bir çiçektir. Hayata aktarılma kemalinden mahrum görülüyordu.

Muhafazakâr camia bunu başka kıymetler için de yapıyor. Değer verdiklerini iddia ettikleri isimlerden istifade etmemenin mahirce yöntemlerini buluyor. Bu da o isimleri daha yalnız, daha trajik ve daha uzak personalara dönüştürüyor. Ben de bu atmosfer içinde bir türlü Sezai Karakoç’a yakın hissedemedim.

İkinci sebep ise merhumun “Doğu’nun Yedinci Oğlu” temalı şiiri. Altı oğlunu batıya kaptıran babanın yedinci oğlunun batıya gidip çaresizce, bütün idealini değişmemek, eskisi gibi kalmak seviyesine indirgemiş biri olarak gömülmek, yok olmak istemesini anlatıyor. Belki de şiir, üstadın kendisini anlatıyor. Onun, batıya bulanmış gördüğü bu toplumdaki serencamını anlatıyor. Sezai Karakoç; olduğu yerde durdu, değişmedi, sessizce derinleşti, öldü ve gömüldü. Değişen, batılılaşan, bir bakıma bulanık hayran kitlesi ona nüfuz edemedi. O da akıp giden hayata nüfuz edemedi. İdeolojik açıdan ona ters olan isimler bile vefatı üzerine takdirlerini belirttiler. Onun hem karakterinin yüksekliğini hem de etkisizliğini tescillemiş oldular. Bence Sezai Karakoç, bir gizem olarak kaldı. Onu gerçekten tanıyan birileri var mı, merak ediyorum.

Velhasıl, benim üstadı keşfetmeme engel olan şey, kendisinin -Necip Fazıl tilmizi olmasından mütevellit- hatalı ve yan etkili olduğunu düşündüğüm doğuculuk paradigmasına aşırı sahip çıkmasıydı. Bu tepkisellik, bu dışarıdan tahrik edilerek tanımlanmışlık bizi ne kadar ileriye

götürebilir? Kanaatimce, Müslüman hassasiyeti taşımaya çalışan bizleri, nispeten aydınlık bugünlere getiren doğuculuk, daha ileriye götüremez.

Muhafazakâr iktidarı var eden düşünce formülleri derinlemesine kritik edilmez ve güncellenmezse o iktidarın ileri yürümesi de mümkün olmayacaktır. Reel-politik kaygısıyla gerçekleştirilen yüzeysel ve samimiyetsiz güncellemeleri kastetmiyorum. Sahiden taze ve İslami bir insan algısı, coğrafya algısı, kimlik stratejisi ve varoluş siyaseti geliştirmemiz gerekiyor.

Sezai Karakoç'un vefatı vesilesiyle, onu takdir edenleri, doğuculuk ideolojisinin şimdiye kadarki birtakım faydalarının yanı sıra zihnimize verdiği hasarları da tartışmaya davet ediyorum.

* Sezai Karakoç'u yakından tanıyan bir dostumuz üstadın doğucu olmadığını, münzevi de olmadığını, ona dair algıların hatalı olduğunu söyledi. Yazıda atıf yaptığım Masal şiirindeki doğucu (anti-batıcı) imgenin aksini öne süren bir Karakoç değerlendirmesi için bakınız: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/338293>